

Afet Bölgelerinde Çocuk Dostu Alanların Yaşama Geçmesi için

KAMU KURUMLARINA, STK'LARA, TASARIMCILARA ÇAĞRI

6 Şubat 2023'te meydana gelen depremler sonrasında, bu zorlu günleri dayanışma ile aşmaya çalışıyoruz. Depremin çocuklar üzerindeki yıkıcı etkisini azaltmak, çocukların iyi olma halini desteklemek, şiddet/istismar gibi risklere karşı korumak ve yeniden travma yaşamamalarını sağlamak için barınma alanlarında mekân tasarlayan ve/veya oluşturanlara düşen sorumluluklar var.

Geçici barınma alanları başta olmak üzere afetten etkilenen alanlarda yapacağımız mekânsal düzenlemelerle çocukların ihtiyaçlarını, iyi ve güvende olmalarını önceleyen, bir araya gelerek oynayabilecekleri ve zaman geçirebilecekleri, kendilerini ifade edebilecekleri, çocuk haklarını gözeten çocuk dostu alanlar (ÇDA) oluşturmamız mümkün. ÇDA'lar afetten farklı düzeylerde etkilenen çocukların ihtiyaçlarını takip etmek ve çocuk güvenliğinin sağlanmasında kritik önem taşır.

ÇDA'lar oluşturulurken; yer seçimi, mekân tasarımı, gerekli donanımlar, ekip seçimi/eleme ve işe alım, ekip eğitimi-gözetimi ve danışmanlık, izleme ve değerlendirme bir bütün olarak ele alınmalıdır.

Aidiyet hissini güçlendirmesi bakımından yer seçimi, tasarım ve ekipmanların belirlenmesi olmak üzere tüm süreçlerde çocukların fikirleri ve görüşleri samimi bir şekilde alınmalıdır.

Bu çağrı metninde ÇDA'ların yer seçimi, mekânsal tasarımı ve mekân içi ekipmanlarının belirlenmesinde dikkat edilmesi gerekenleri detaylandırdık;

ÇDA'NIN KURULACAĞI YER SEÇİLİRKEN:

- Mevcut bir yapı kullanılacaksa yapının deprem güvenliğinden emin olunmalı
- Sel, heyelan, taşkın gibi doğal afetlere ve/veya ikincil afetlere karşı güvenli olup olmadığı kontrol edilmeli, yıkılma riski bulunan yapılardan ve enkaz alanlarından uzak olmalı
- Altyapı çalışmaları tamamlanmalı, salgın hastalık riskine karşı tüm alanlarda drenaj sistemleri iyi kurgulanmalı
- Temel hizmet ve barınma alanlarından ÇDA'ya giden yollar çocuklar için güvenli olmalı
- Olası ikinci bir afet, yangın ya da çatışma durumunda çocukların güvenli bölgelere tahliye yolları belirlenmeli, temel hizmet ve barınma alanlarına kolay ulaşım sağlayacak şekilde yürüme mesafesi göz önüne alınmalı
- Yangın riski, temas edilebilir kablo ağı, alanın civarındaki çukurlar, tehlikeli/zehirli maddelerin açıkta bulunması gibi çocukların güvenliğini tehlikeye atacak durumlara karşı gerekli önlemler alınmalı, alanlar araç trafiğinden uzak ya da kontrollü bir şekilde ayrılmış olmalı
- Çatışma ve sömürü risklerine karşı güvenli ve gürültüden uzak bir yer seçilmeli
- ÇDA'lar çocuklar, bakım verenler başta olmak üzere tüm kullanıcılar için erişilebilir olmalı
- ÇDA'lar çocukların ve ilgili kişilerin rahat olacağı şekilde diğer alanlardan geçişken sınırlayıcı öğelerle ayrışmalı
- Bölgedeki çocukların sayısı, yaş grupları dikkate alınarak yapılacak aktiviteler için yeterli iç-dış mekân büyüklüğüne olanak vermeli

ÇDA'NIN MEKÂNSAL TASARIMINDA

- Hava koşullarına karşı koruma sağlayacak şekilde ısıtma ve havalandırılması sağlanmalı
- Yangın riskine karşı ısı kaynaklarının olduğu yerlere çocukların erişimi sınırlandırılmalı
- Farklı engellilik durumları (görme, işitme, ortopedik, konuşma güçlüğü çeken, psiko-sosyal) gözetilmeli; basamak yükseklikleri, rampa sistemleri, korkuluklar, yönlendirmeler, ışıklandırmalar, kapı açıklıkları herkes için erişilebilirlik kabulüyle tasarlanmalı
- Çocukların yabancılar tarafından izlenmemesi için yeterli mahremiyet sağlanmalı
- Çocukların gün içinde beslenme ihtiyaçlarının karşılanacağı açık mutfak ve içme suyu alanları sağlanmalı
- Tuvaletler cinsiyete özel, iyi aydınlatılmış, farklı yaş ve engellilik durumlarına göre erişilebilir olmalı
- Çocukların kişisel alan ihtiyacı gözetilmeli ve çocuklarla bireysel görüşmeler yapılabilecek alanlar ayrılmalı
- Bilgilendirme panolarının ve malzemelerin yer alabileceği yüzeyler sağlanmalı
- İhtiyaçları farklılık gösteren tüm yaş gruplarının (0-3, 4-5, 6-10, 11-14, 15-18) birlikte ve kendi yaş grupları içinde ayrı yararlanma ihtiyacı gözetilmeli
- Tek mekân içeren alanlarda farklı yaş gruplarının aynı anda çalışma yapabilmesi için ip, perde gibi elemanlarla bölümlenmeler olmalı

ÇDA'NIN MEKÂNSAL TASARIMINDA

- Erken yaş grupları için iç ve dış mekânlarda çocukların yuvarlanabileceği, emekleyebileceği, tırmanabileceği yumuşak hareketli zeminler/yüzeyler ve bakım verenler için bez değişimi ve besleme alanı bulunmalı
- Farklı yaş gruplarından çocukları göz önünde bulunduran bir kütüphane alanı olmalı
- Çocukların 5 duyu ile deneyim imkanı bulacağı ortamlar olmalı
- Kapalı oyun alanları, çocuk gelişiminin tüm alanlarını (sosyal, fiziksel, entelektüel, yaratıcı ve duygusal) desteklemeli ve aktiviteleri (dramatik oyun, etkileşimli oyun ve eğitim, sanat etkinlikleri, kaba motor becerileri) barındıracak şekilde düzenlenmeli
- Açık alanlar akut dönem ve sonrasında ihtiyaçlarına göre ve çocukların katılımıyla farklı işlevlerle düzenlenebilmeli (akut dönemde yemek dağıtım alanı, daha sonrasında bostan alanı gibi)

ÇDA'NIN MEKÂN İÇİ EKİPMANLARI BELİRLENİRKEN

- Yaralanma ve yaşam hakkı ihlallerine neden olabilecek riskler (kaygan zemin, açıkta bulunan elektrik prizleri ve fişler, sabitlenmemiş dolap ve raflar, sivri köşeli eşyalar, yangın riski vb.) gözden geçirilmeli
- Çocukların zıplama, tırmanma, koşma gibi fiziksel hareket ihtiyaçları karşılanmalı
- Oyun-eğitim materyalleri, hijyen, güvenlik, yönetim ve özel ihtiyaçları olan çocuklar için destek (tekerlekli sandalyeler, braille görme engelli kitapları, özel sağlık ekipmanları vb.) malzemeleri ve malzemelerin konulması/korunması için dolap, sandık gibi eşyalar bulunmalı
- Dijital teknolojiye ve internete erişim imkanları sağlanmalı
- Oyuncaklar şiddet içermemeli, paylaşmaya ve gelişime destek vermeli
- Regl döngüsü ve hijyeni konusunda bilgilendirme sağlanmalı ve hijyen donanımlarında mahremiyet gözetilmeli

Afet BÖlgelerinde Çocuk Dostu Alanların Yaşama Geçmesi için

KAMU KURUMLARINA, STK'LARA, TASARIMCILARA ÇAĞRI

Unutmayın,

Bunlara özen göstermediğimizde, yararlı bir şey yaptığımızı düşünsek bile, çocukların hak ihlallerine yenisini eklemiş oluyoruz.

Afet bölgelerinde çocuk dostu alanların yaşama geçmesi için detaylı çalışmalara ihtiyaç duyarsanız [bu bağlantıdan](#) ulaşabilirsiniz.

Biliyoruz ki bugünleri ancak dayanışma, umut ve sağduyuyla atlatabiliriz.